

Heikki Lehtinen

Maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvaraosasto

16.10.2025

Asiantuntijakuuleminen 17.10.2025, Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asia: E 74/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Euroopan unionin neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Eurooppalainen valtamerisopimus (Ocean Pact)

Euroopan komissio antoi 5.6.2025 tiedonannon Euroopan parlamentille, Euroopan unionin neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Eurooppalainen valtamerisopimus (KOM(2025) 281 final 5.6.2025). Ocean Pact (*meripaketti*) on komission puheenjohtajan von Leyenin aloite.

Meripakettia käsitellään neuvoston meriasioiden työryhmän yhdennetyn meripolitiikan alaryhmässä. Puheenjohtamaa Tanskan johdolla laaditaan parhaillaan neuvoston päätelmiä. Päätelmät ovat osa jatkumoa monelle aikaisemmalle merten hallinnointia koskevalle neuvoston päätelmälle.

Meripaketissa on kuusi prioriteettia:

- merien hyvän tilan suojeleminen ja ennallistaminen
- kestävän sinisen talouden kilpailukyvyyn tehostaminen
- rannikkoalueiden, saariyhteisöjen ja syrjäisimpien alueiden tukeminen
- merentutkimuksen, meritiedon ja meriosaamisen sekä innovaatioiden edistäminen
- merenkulun turvatoimien ja merellisen puolustuksen edistäminen perusedellytyksenä
- EU:n meridiplomatian ja sääntöpohjaisen valtamerien hallinnon edistäminen

Meripaketissa tunnistetaan kalatalous jokseenkin kaikissa prioriteeteissa. Tunnistettuja kalatalouden elementtejä ovat mm. laittoman kalastuksen estäminen, kalastuksen alueellinen ja rannikkoyhteisöjen tukeminen, kansainvälinen yhteistyö, merialuesuunnittelu, merta koskeva ympäristölainsäädäntö, kilpailukyvyyn edistäminen ja ruokaturva.

Komissio linjaa meripaketissa kestävän kalastuksen ja vesiviljelyn tueksi toimenpiteinä mm. kalastuslaivaston vähähiilistämistä, pienimuotoisen kalastuksen tukemista, markkinajärjestelyjä ja tasapuolisten toimintaedellytysten luomista kolmansien maiden toimijoiden kanssa. Lisäksi on huomioitava EU:n yhteisen kalastuspolitiikan uudistamisprosessin tulokset kuten myös meristrategiadirektiivin toimivuustarkastelun johtopäätökset.

Komission linjaukset ovat kannatettavia. Samalla voidaan kuitenkin tunnistaa linjauksiin liittyviä haasteita. Eurooppalaisella tasolla EU:n ulkopuolella on monia vahvoja toimijoita eri merellisissä politiikoissa. Globaalilla tasolla haasteet eri toimijoiden kanssa eivät ole yhtään pienempiä. Meripaketissa asetetut tavoitteet ei ole itseään toteuttavia vaan vaativat resursseja, pitkäjänteisyyttä ja myös komission nykyisen melko pitkälle hallinnolliseen siiloutumiseen perustuvan politiikan tekemisen aktiivista ja tiedostavaa muuttamista myös komission itsensä toimesta.

Komission ehdotus monivuotisista rahoitusratkaisusta ei ole täysin johdonmukainen meripaketin linjausten kanssa. Meren elollisten luonnonvarojen säilyttäminen joka SEUT:n mukaan kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan nojaa vahvasti mm. tieteseen, tutkimukseen ja näiden taustalla olevaan tiedonkeruuseen. Näitä ei ole rahoituskehyksissä tunnistettu kovinkaan selkeästi nykytilan tavoin

rahoitettavaksi toiminnoksi. Kalastuksen valvonnan rahoituksen tarve on kasvanut merkittävästi uuden kalastuksen valvonnan perusasetuksen toimeenpanon myötä. Myös tältä osin rahoitus on epäselvää.

Kalatalouden näkökulmasta merialuesuunnittelun ja siihen liittyvien yhteiskunnallisten päätöksentekojärjestelmien rooli korostuu. Erilaisten merellisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tulisi pohjautua nykyistä enemmän tutkittuun ja tieteelliseen tietoon. Esimerkiksi merellisten tuulivoimapuistojen vaikutusten arviointia merellisiin eläviin luonnonvaroihin tulisi selkeästi ja määrätietoisesti kehittää.

Ekosysteemilähestymistapa on kalatalouden näkökulmasta kannatettava. Tieteen ja tutkimuksen on tätä lähestymistapaa edelleen tuettava. Jotta ekosysteemilähestymistavasta muodostuisi päätöksenteossa sitä ohjaava elimellinen poliittinen valinta, tieteen ja tutkimuksen on luotava pohja ja perusteet päätöksentekijöille lähestymistavan konkretisoimiseksi ja erilaisten vaikutusten tunnistamiseksi. On lisäksi huomioitava tarve ekosysteemilähestymistavan kaksisuuntaisuudelle. Tämä tarkoittaa sitä, että on otettava huomioon suojeltujen lajien vaikutukset kalastuksen lisäksi myös kalakantoihin, joita koskevat myös EU:n tasolla asetetut hyvän tilan tavoitteet.